

Ковальчук С.*

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Світова фінансова система похитнулась під впливом фінансової кризи, що здійснює безпосередній вплив на економіки окремих країн, а також і на економіку України, яка також є частиною світового господарства. Нами була обрана дана тема, оскільки ми вважаємо що основним чинником, який посилив вплив світової фінансової кризи на економіку України є саме процес глобалізації та діяльність транснаціональних корпорацій. Вочевидь постає питання про те, який саме вплив здійснюють ТНК на економіку нашої країни і яким чином це відображається на темпах економічного зростання і добробуті громадян.

В сучасних умовах процеси транснаціоналізації виробництва та обміну стали однією з найважливіших ознак і, можна сказати, серцевиною прогресуючого процесу глобалізації економіки, який дедалі більше впливає на окремі національні господарства, в тому числі, й на економіку України.

Для сучасної світової економіки з її процесами глобалізації характерна значна концентрація капіталів, кількісний та якісний ріст транснаціональних корпорацій та фінансових груп, розмитість економічних кордонів країн та прискорене формування єдиного загальносвітового ринку.

Процеси реформування, які відбуваються в Україні впродовж останнього десятиріччя, об'єктивно створюють підвалини для поширення в ній і процесів транснаціоналізації. Процес глобалізації інтегрує національні економіку в світову систему господарства. Але така інтеграція має як позитивні так і негативні наслідки. Позитивні наслідки транснаціоналізації економіки полягають насамперед в отриманні доступу до додаткових джерел фінансового капіталу, нових технологій та потенціалу інновацій, у використанні сучасного організаційно-управлінського досвіду.

Насправді діяльність ТНК зумовлює інтеграцію, інтернаціоналізацію лише в рамках і кордонах, визначених отриманням компанією максимального прибутку.

Таким чином, крім позитивних сторін функціонування ТНК в системі світового господарства і міжнародних економічних відносин, спостерігається і їх негативний вплив на економіку країн, у яких вони функціонують. Адже, цілі ТНК не завжди співпадають з національними інтересами країни – реципієнта.

Негативний вплив ТНК, на нашу думку, виявляється, по-перше, в тому, що іноземні фірми захоплюють найбільш розвинуті й перспективні сегменти промислового виробництва і науково-дослідних структур приймаючої країни. ТНК, що навіть у періоди потрясінь мають значні фінансові ресурси, активно використовують слабку кон'юнктуру для захоплення інших фірм, мають можливість нав'язувати компаніям приймаючої країни неперспективні напрями в системі розподілу праці в рамках ТНК, несуть із собою небезпеку перетворення приймаючої країни на місце скидання застарілих і екологічно небезпечних технологій.

* студент 2 курсу відділення «міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: ас. Безнощенко М.В.

По-друге, ТНК у своїй стратегічній політиці зорієнтовані, як правило, на поглинання місцевих компаній і таким чином спричиняють посилення нестійкості інвестиційного процесу. Великі інвестиційні проекти, пов'язані з реальними капіталовкладеннями, характеризуються стійкістю - вони не можуть бути розпочаті без тривалої підготовки і раптово завершені без значних втрат. Політика захоплень, навпаки, передбачає фінансову рухливість, яка негативно позначається на стабілізації економічного розвитку приймаючих країн.

По-третє, стійке становище ТНК дає їм змогу вживати більш рішучих заходів у разі криз - закривати підприємства, скорочувати виробництва, що призводить до безробіття та інших негативних явищ. Схильність ТНК до перебільшеної реакції на зміну кон'юнктури дає безліч приводів для зниження випуску продукції, якщо конкурентоспроможність певної держави з тих або інших причин знижується.

По-четверте, ТНК створили специфічну форму переказу капіталів за допомогою трансфертних цін (у тому числі спеціально занижених або завищених), що встановлюються самими ТНК при постачанні товарів і наданні послуг своїм дочірнім компаніям і філіям в рамках корпорацій (тобто операції між філіями однієї і тієї ж ТНК здійснюються за цінами, які встановлюються самою корпорацією).

В контексті фінансової кризи, транснаціональні корпорації безпосередньо вплинули на економіку нашої країни. Перша хвиля поширилась у 2007 році, коли на світових фондових ринках відбулося перше падіння курсу акцій провідних банків та фінансових компаній в сфері іпотечного кредитування. За таких обставин спекулятивний капітал, що шукає стабільні ринки з найвищими прибутками, перейшов із ринків розвинених країн до країн з економіками, що розвиваються, які продовжували демонструвати високі темпи зростання та прибутковості. За оцінками фінансових експертів, співвідношення ризику та прибутковості в таких країнах було досить привабливе. Як наслідок, у 2007 році фондові ринки таких країн продемонстрували зростання. Китай і Україна стали лідерами такого зростання. Після того, як криза вразила Україну, інвестори почали виводити свої капітали з країни, що негативно відображається на нашій економіці. В даному випадку ми бачимо що ТНК виводять капітал зі своїх представництв в Україні задля того, щоб забезпечити економічну безпеку підприємств в країні базування.

Через поширення проблем на фінансових ринках уже відбувається зменшення світового попиту. Рецесія у провідних економіках світу супроводжуватиметься насамперед зменшенням інвестиційного попиту, динаміки обсягів будівництва і, відповідно, призведе до зниження цін на продукцію металургії та машинобудування.

Такі тенденції на світовому ринку, зважаючи на високу залежність української економіки від експорту, частка якого у ВВП становить понад 47%, негативно позначаються на динаміці розвитку експортного виробництва, а далі — на галузях, які безпосередньо й опосередковано залежать від експорту.

На сьогодні досить високою є частка присутності іноземного капіталу у фінансових установах. Фінансовий сектор України — один із лідерів у залученні прямих іноземних інвестицій (19% усього накопиченого іноземного капіталу). У банківському секторі частка іноземного капіталу в загальному обсязі капіталу становить 37,2% і перевищує порогове значення межі економічної безпеки на рівні 30%, у страховому — наближається до цієї межі і становить 28,1%.

З огляду на велику частку транснаціональних фінансових корпорацій у банківському секторі України, негативний вплив світової фінансової кризи може поширюватись опосередковано — якщо материнські компанії зазнаватимуть збитків та матимуть проблеми з ліквідністю.

Вивід капіталів з економіки України може суттєво сповільнити темпи економічного зростання, становити загрозу для банківської системи України.

В результаті дослідження ми дійшли висновку, що процес глобалізації має як позитивний, так і негативний вплив на економіку України. Негативна сторона діяльності ТНК полягає в тому, що в разі небезпеки, яка в даному випадку представлена фінансовою кризою, ТНК корпорації приймають жорсткі заходи. Їх економічна незалежність дозволяє їм скорочувати виробництво, виводити капітали з підприємств країни реципієнта, поглиблюючи кризу. ТНК, реагуючи на зменшення попиту, скорочують виробництво, що в свою чергу впливає на економіку України, як експортера продукції металургії та машинобудування.

Підводячи підсумки, ми можемо сказати, що ТНК інтегрували України в світове господарство, що призвело до того національна економіка зазнала впливу фінансової кризи, а їхні дії щодо виводу капіталів лише поглибили цю кризу.